

центральної в українській культурі. І, власне, саме слово “берегиня” походить від “берег”, тобто завдання жінки – пильнувати родинну річку, що життя у сім’ї текло спокійно і впевнено.

Таким чином, наш нарис дає підстави стверджувати, що між українською та китайською концептуальними картинами світу існує чимало паралелей. Відтак, можемо констатувати, що українській культурі притаманні риси Східної філософії та світосприйняття, як от перевага колективного та підкорення індивідуального, сакралізація їжі, суспільні табу, шана померлим, бінарне трактування становища жінки як підкореної особистості, яка в той же час є головною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Maxin Hong Kingston. No Name Woman. *The Woman Warrior*. Croydon, UK: CPI Group, 1977. Р. 11–22.
2. Герчанівська П. Дихотомія Схід-Захід: історико-культурологічний аспект. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. Київ: Ідея-Принт, 2019. № 1. С 3–8.
3. Грицак Я. Україна між Сходом і Заходом: стара історія на новий лад. Київ: Критика, 2011 – 291с.
4. Золота книга українських традицій та звичаїв /Авт.-ук. І. Скрипник. Донецьк: ТОВ “Агентство Мультипрес”, 2011 – 288 с.
5. Куций І.П. Образи Сходу та Заходу в українській історіографії: між реальним та уявним простором. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів: 2019. Спецвипуск. С. 94–108.

Коновальчук Світлана Андріївна

кандидат педагогічних наук, викладач,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Боднар А.А.

здобувачка другого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ТА АМЕРИКАНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ КРИЗЬ ПРИЗМУ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

Глобалізація – визначальна риса розвитку сучасного суспільства. Вона є невідворотним трансформаційним процесом всесвітнього масштабу, розширюючи контакти між соціальними або етнічними групами. І впливає не тільки на політичний економічний, соціальний розвиток держав, а й на культурний пласт кожного етносу. Обмін культурними надбаннями між національними спільнотами подекуди викликає взаємне нерозуміння, а відтак стає і причиною гострих конфліктів, причиною яких передусім є значні відмінності в культурі та способі життя різних країн. Адже перебування в мультикультурному середовищі передбачає сприймання й розуміння

унікальності власної культури, а разом із тим – визнання права на існування культурних надбань інших народів, що є складовою національної самосвідомості сучасного суспільства. Звідси – прагнення побудови суспільства, у якому немає місця т.зв. “панівній культурі”. Зростаюча взаємодія культур викликає потребу в розвитку міжкультурної комунікації – науки, “яка вивчає особливості вербального та невербального спілкування людей, що належать до різних національних та лінгвокультурних спільнот” [4, с. 276].

Існує значна кількість трактувань поняття “мультикультуралізм”. Українська дослідниця Н. Висоцька згрупувала їх за своєрідністю тлумачень цього явища:

“• демографічно-описове, яке констатує наявність у суспільстві чи державі етнічно або расово різноманітних сегментів;

• програмно-політичне, котре має на увазі конкретні типи програм та політичних ініціатив, покликаних реагувати на етнічне розмаїття. Такий підхід має на меті врахування інтересів різних етно-національних груп, забезпечення відповідного рівня визнання та самостійності для них, зберігаючи при цьому відповідне бачення національної єдності;

• ідеологічно-нормативне – як гасло чи модель політичної активності, яке ґрунтується на соціологічних та етико-філософських ідеях щодо місця людей з культурно відмінними ідентичностями у суспільстві;

• соціально-трансформативне, спрямоване на викорінення расизму, націоналізму, сексизму та здобуття рівності для всіх груп суспільства;

• історичне, що наголошує на важливості вивчення та розуміння якомога більшої кількості культур та взаємодії між ними” [1, с. 111–112].

Побачити в діях, як змінилося наше сприйняття культури та її впливу на художні твори, допомагає явище мультикультуралізму в художній літературі. Як зазначає проф. Жулинський М., “Література як вид мистецтва також є своєрідним ретранслятором фольклору. Індивідуальна авторська письмова творчість саме й виникла на основі усної традиційної. Навіть письмо модерністів не позбавлене фольклорних елементів” [3, с. 6]. А фольклор – це закодований в символах шлях розвитку етносу, засіб вираження національної ідентичності, духовного світу народу. Навіть сьогодні, в епоху глобалізації та розвитку новітніх комунікацій, фольклор зберігає свою актуальність, звісно, модифікуючись під впливом чинників, котрі трансформують усе суспільство.

Дослідниця компаративістики українського й американського фольклору Головаха-Хіс І. вважає “першою і найвиразнішою рисою сучасної української фольклористики, порівняно з фольклористикою західною ... концентрацію дослідницької уваги на сільських традиціях та їх носіях” [2, с. 34]. Українська фольклористика важливим для себе завданням ставила запис та збереження текстів усної народної творчості, особливо в умовах тотальних заборон та нищення рідної мови й культури. “Іншим суттєвим моментом сучасної вітчизняної фольклористики слід вважати домінування “етнографічного” підходу (термін Б. Холбека) до вивчення виконавця та літературознавчого підходу під час аналізу текстів” [2, с. 34]. Разом з тим, український фольклорист

С. Росовецький наголошував: "... традиційно сприймаючи вітчизняний фольклор майже виключно як селянський, міську усну традицію у нас практично не вивчали. Тож популярні свого часу в Україні розповіді про "життя після смерті", про НЛО ... не сприймаються як об'єкт наукового дослідження" [4, с. 212].

Науковець наводить "ендогенні коди українського фольклору", що їх визначила Грица С.Й.:

а) "Космотеїзм": земля, небо, степи, ріки, моря, сонце, місяць, зорі, вітер – зримо і чуттєво переповнюють його сутність, співдіючи на рівні з живими істотами, виливаються у т. зв. поетичний паралелізм, що, можливо, в жодному зі слов'янських фольклорів не має такої сили виразу, як в українському.

б) Наративність як спосіб самовираження, збереження пам'яті про себе в історичних піснях, думах, баладах, хроніках, легендах, переказах тощо.

в) Надчутливість, рефлексійність, ліризація світу, виражені в образній системі, поезії, мелосі, виконавській манері.

г) Розвинутий в умовах фольклору народний професіоналізм (народні, ремесла, кобзарство).

д) Родово-жанрове розмаїття українського фольклору – поезики, стилістики, зумовлених розмаїттям його етнолокальних нашарувань [5, с. 576].

У жодній країні світу фольклор не відрізняється такою строкатістю, як у США. Саме тут виявляються особливості тих етнічних груп, що утворюють багатонаціональне населення США, які, якщо судити з мови, побуту, суспільного устрою, повністю асимілювалися і підкорилися загально-американським традиціям.

Має свою специфіку й американська фольклористика, суттєвою ознакою якої є те, що "вчені менше уваги приділяють автентичності традицій, унаслідок чого поп-культура, міська культура, сучасні фольклорні форми вважаються фольклором, незважаючи на те, чи це зовсім нові традиції, чи адаптовані сучасністю більш традиційні форми" [2, с. 35].

Як зазначає науковець Отрешко Н.Б., "Історія США є прикладом співіснування багатьох культур в єдиному культурному просторі. У США жоден штат не належить виключно одній етнічній групі, але є утворенням із безліччю співіснуючих етнічних спільнот" [6, с. 19]. Слід зауважити про існування наукової думки про те, що через свій полі етнічний феномен поняття "американський фольклор" не отримало однозначного тлумачення.

Головаха-Хікс І. систематизувала основні тенденції розвитку фольклористики в США впродовж останніх десятиріч:

1. Фольклористи аналізують усі явища повсякденного життя (соціальні норми, етикет, політику, соціальну поведінку і т.д.) як фольклорні традиції. Домінуючим є сприйняття кожного як носія фольклорної традиції (ця тенденція прийшла у фольклористику з праць А. Дандиса і стала основною рисою фольклористики США в ХХІ ст.

2. Фольклористи аналізують усі явища, одночасно фольклор аналізують представники усіх соціогуманітарних наук: соціологи, антропологи, психологи, лінгвісти, політологи і т.д.

3. Знання та вміння інтерпретувати фольклорні традиції та символи цінуються не лише в науковій теорії, але й у практичному житті. Цікавим прикладом може бути робота американських фольклористів та антропологів на сміттєзбірниках в Іраку, щоб краще зрозуміти, як ставиться населення певного району до американців. Із цією самою метою аналізують графіті в небезпечних районах США, країнах Латинської Америки, в Іраку.

4. Окремим пунктом у тематиці на конференціях та в періодичних виданнях визначено *public folklore* – фольклор суспільного сектору. Це праця фольклористів, збирачів, архівістів, учителів або просто небайдужих до народної спадщини з організації фестивалів, виставок, продажу, реклами предметів народної творчості, музики, побуту, організації фольклорного туризму з метою фінансової підтримки окремих районів. Ті, хто займається в секторі *public folklore*, вважають своєю метою “повернення” фольклору до населення шляхом підтримки й реклами народної творчості в будь-якому прояві” [2, с. 37].

Проблема культурної багатоманітності часто породжує непрості виклики, у якій країні вона не функціонувала. Та яку б модель мультикультуралізму не брала країна за основу, основним принципом її на практиці має бути принцип культурної свободи, а фольклор як генетична пам'ять нації створює найкращі можливості для реалізації цього постулату.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцька Н.О. Концепція мультикультуралізму і питання естетики / Н.О. Висоцька // Питання літературознавства: Науковий збірник. – Чернівці: Рута, 2009. – Вип. 77. – С. 110–121.
2. Головаха-Хікс І. Особливості розвитку американської та української фольклористичної теорії на початку ХХІ століття (порівняльний аспект) // Народна творчість та етнологія, 2011 – № 4 – С. 32–37 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43380/06-Golovakha.pdf?sequence=1>
3. Жулинський Микола. Національні культури і проблеми глобалізації // Слово і час, 2002. – № 12. – С. 6–7.
4. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М. Манакін. – К.: Академія, 2012 – 284 С.
5. Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2008 – 623 с.
6. Судакова В.М., Отрешко Н.Б. та інші. Від мультикультуралізму до транскультурності: проблема збереження цінностей цивілізованого співіснування: монографія / – К.: Інститут культурології НАМ України, 2018 – 287 с.